

הלכות נשיאת כפים

ביאורים ומוספים

סימן קכח

דיני נשיאת-כפים ואיזה דברים הפוסלים בכהן

[משנ"ב ס"ק א]

וענין שם במשנה ברוך סעיף קטן לג מה שכתבנו בשם הגרי מגדים דמסתפק לענין ישן אם מצטרף⁽¹⁾. יש אומרים דאין נשיאת כפים אלא במקום שיש ספר תורה⁽²⁾ וכו', יש אומרים, דמי שקרא ואמר כהן אני, נאמן לשא פפיו⁽³⁾.

1) ומבואר שם בדבריו (א"א ס"ק ח) שדין זה תלוי בשתי הדעות שהביא בביה"ל כאן (ד"ה אין) מדוע צריך עשרה לנשיאת כפים, שלדעה שהוא מטעם דבר שבקדושה, ישן מצטרף, אבל לדעה שלומדים זאת מגוירה שוה של "ונקדשתי בתוך בני ישראל", יתכן שישן אינו מצטרף, מפני שצריך פירסום בפני עשרה, וישן אינו בכלל זה. אולם הט"ז והפרי"ח חולקים (הובאה דעתם במשנ"ב שם ס"ק לז) וסוברים שגם לדבר שבקדושה אין הישן מצטרף. ולענין מעשה, כתב המשנ"ב (שם) שלכתחילה בוודאי צריך להקיצו, ועל כל פנים לעוררו שיהיה מתמננם.

2) וטעם הדבר נתבאר בשו"ת חקרי לב (ח"א סי' ד), שכיון שבש"ס ובפוסקים הוכר שהכהנים עולים לישא כפיהם בדוכן, ודוכן הוא הבימה שלפני היכל שהספר תורה בו, משמע מכך שנשיאת כפים היא במקום שיש היכל וספר תורה. ובעת החולקים כתב, שבש"ס נקטו לשון זו מפני שעל פי רוב היו הכהנים עולים לדוכן, אך לא מפני שדבר זה מעבב.

ומדיוק הלשון "לעלות לדוכן", כתב הא"א (בוטשאטש) שיש להדר ולהקפיד שעמידת הכהנים תהיה על מקום הגבוה מריצפת בית הכנסת, דוגמת עמידת הכהנים בבית המקדש שהיתה על מקום גבוה. וכתב הפמ"ג (סי' קל משב"ז ס"ק ב), שעכשיו המנהג הוא שהכהנים עומדים על מדרגות ארון הקודש.

3) ובטעם הדבר כתב הבית שמואל (אהע"ז סי' ג ס"ק ב), שכיון שאין לו הנאה מזה, אין חוששים שמא יעשה איסור. והפמ"ג (א"א כאן בהקדמה) הוסיף, שאף שאם עולה כשאינו כהן עובר בעשה, מ"מ כיון שאינו מכשיל בזה אחרים מה לנו ולעוננו, ולכך יש להאמינו. וטעם נוסף מובא בכף החיים (ס"ק ו), שכל דבר העשוי להתברר, אין אדם משקר בו, והוסיף, שלפי זה הבא ממקום רחוק שאין שם שומרי תורה ומצוות שניתן לברר אצלם, אינו נאמן.

[משנ"ב ס"ק ב]

מדקתיב "ואני אברכם", פלומר לפהנים⁽⁴⁾ וכו', פינן דיש על פל-פנים ישראל אַתְּד שיענה אמן אחר הפקרת-פלנהנים⁽⁵⁾.

4) אמנם להלן (ס"ק קמו) הביא את לשון הרמב"ם, שהפסוק "ואני אברכם" מוסב על הישראלים המתברכים מפי הכהנים, וכן כתב להלן (ס"ק נה). ובגמ' (חולין מט, א) נחלקו בזה רבי ישמעאל ורבי עקיבא, האם הפסוק "ואני אברכם" מתפרש על ישראל או על הכהנים.

5) ובטעם הדבר כתב הט"ז (ס"ק כג), שכיון שברכת הכהנים נאמרה בלשון יחיד, "יברכך ה' וישמרך" וגו', אם כן אפילו ישראל אחד ראוי לברכה.

[משנ"ב ס"ק ד]

משום הפקרת שמכרן פתחלה "אשר קדשנו" וכו' דהוי לבשלה⁽⁶⁾.
6) ובטעם הדבר שברכת הכהנים עצמה אינה נחשבת ברכה לבטלה [ובשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק או"ח סי' ו) כתב שיש שפירשו שאף ברכת כהנים עצמה ברכה לבטלה היא, וכן דעתו נוטה], ביאר

המרכבת המשנה (פי"ד מהל' מאכלות אסורות הי"ז) משום שבברכת הכהנים אין משום הזכרת שם שמים לבטלה, שהרי הוא כקורא פסוקים בתורה.

[ביה"ל בהקדמה]

מצות עשה לברך כהן את ישראל⁽⁷⁾ וכו', ומקנים לפס לקבל ברכתם כדבר ה', הם נמי לקבל המצוה⁽⁸⁾. עד כאן לשונו, ונביאיהו האחרונים⁽⁹⁾.

7) ואף כשאין בית המקדש קיים, כתב לקמן (הגה"ה על דברי הרמ"א, מודפסת אחרי שעה"צ ס"ק קלז) שנוהגת מצוה זו מהתורה.

8) בביאור דברי הספר חרדים (פי"ד ממצות עשה התלויות בפה אות יח) נחלקו האחרונים, ההפלאה (כתובות כד, ב על רש"י ד"ה דאיסור עשה) נקט שהישראלים המתברכים מקיימים מצות עשה ממש, ואם אינם רוצים להתברך עוברים באיסור עשה. מאידך, בשו"ת מהר"י אסאד (או"ח סי' מו) כתב שבוודאי אין מצות עשה על ישראל להתברך, אלא שהם מסייעים בידי הכהנים לקיים את מצותם, כיון שהכהנים צריכים אותם לברכה, ואם רוצים הישראלים להתברך הרי הם בכלל המצוה, אבל אם אינם רוצים להתברך אין עוברים באיסור עשה.

והדבר אברהם (ח"א סי' לא) ביאר את שיטת החרדים שאמנם יכול הישראל לצאת לפני הברכה ואינו מחויב לחזר אחריה, אך אם נמצא שם, מצוה עליו לכוון לקבל הברכה ולא להסיח דעתו.

ואף ישראל חרש שאינו שומע את ברכת הכהנים, כתב הגר"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה סי' ד אות יז), שלשטות שיש מצוה על השומעים, אם הוא עומד כנגד הכהנים ומתכוון להתברך, מקיים את המצוה, מפני שידוע שהכהנים מברכים והוא מתכוון להתברך.

9) אכן, להפסיק באמצע תפילת לחש בשתיקה כדי לשמוע ברכת כהנים, דעת הגרי"ש אלישיב (הערות על מסכת סוטה לח, ב, ד"ה שם) שאין לעשות כן, כיון שממשמעות כל הראשונים שלא הזכירו שיש מצוה להתברך, נראה שסוברים שאין מצוה בדבר (ועל כל פנים אין להקל כחרדים לענין זה, וראה עוד בספר אעלה בתמר (עמ' לח) בשם החו"א שפסק שלא כחרדים), וראה להלן (ס"ק עא) שהובאו הדעות בענין זה.

[ביה"ל ד"ה חח]

דהלא תפלה גופא לרב הפוסקים הוא דרננן⁽¹⁰⁾ וכו', דןוקא בפריסת ידים עובר תנן בפשה⁽¹¹⁾ וכו', הוי קמבנן בפרוש שלא לקיים קנה הפעוה דכרפת-פלנהנים⁽¹²⁾.

10) וכן הכריע במשנ"ב לעיל (סי' קו ס"ק ד), שיעקר מצות תפילה היא מדרבנן. ובספר עמק ברכה (נשיאת כפים אות א) כתב ששמע מהגרי"ז בשם הגר"ח, שנשאל איך שייך לומר נשיאת כפים בזמן הזה מדאורייתא לשיטות שתפילה מדרבנן, ותירץ הגר"ח שאף לדעת הרמב"ן שחייב תפילה הוא רק מדרבנן, מ"מ ענין התפילה הוא מן התורה, ואם כן נחשב שעת עבודה מדאורייתא, ומתקיימת מצות נשיאת כפים בשעת עבודה, עכ"ל. ונמצא שלדברי הגר"ח אפשר לתת טעם למנהג העולם לברך אחד את חברו בלשון "יברכך" וכו', שלדעות אלו לא מצינו נשיאת כפים בלא תפילה.

11) ועל פי טעם זה, כתב בתורה תמימה (במדבר ו כג) שיש להקפיד שלא להניח שתי ידיים על ראש המתברך, והביא בשם הגר"א שלא מצינו ברכה בשתי ידיו רק לכהנים. מאידך, בסידור יעבי"ץ (סדר ליל שבת אות ז) כתב שיש להניח את שתי הידיים, כמו שמצינו בכל המברכים, כדרך שנהג משה רבינו כשביקר את יהושע המשכן בעמוד הבא

הלכות נשיאת פנים

קכח דיני נשיאת-פנים ואיזה דברים הפוסלים בכהן, ובו מ"ה סעיפים:

א מגלה כג כ"ו סוטה
ח ג רמב"ם סוף
הלכות תפלה

א * אין נשיאת-פנים * בפחות (ב) מעשרה, והפכהנים (ב) מהמגנן. (ג) * ואין לזר לשא כפיו (ד) אפלו עם פהנים אחרים) (פסק ב דקתבות, * דור עובר בעשה, ותוספות פרק כל כתבי, לא ידע ר"י מה (3) [3] אסור יש (ה) בן העולה, (ו) ואפשר דעם פהנים אחרים שרי, וצריך עיון): **ב** כל כהן (ו) שאין בו אחד מהדברים המעכבים, אם אינו עולה לדוכן, אף-על-פי שבטל מצות עשה אחת הרי זה (ח) כעובר בשלש עשה, * אם היה

באר היטב

(א) מעשרה. איתא בירושלמי פרק הקורא את המגלה עומד: אין נושאין את פניהם פחות מיד; התחילו כיו"ד ויצאו להם מקצתם, גומרים ע"כ. והמהני למה השמיט הפוסקים דין זה, שכנה"ג. כל שיש בכה"ג עשרה שאין מתפללין בתורה, אלא העבור ותשי"ץ יחד בקול רם, והפניהם השלימו תפלתם קדם שיגיע העבור לרצה, יכולים לעלות לדוכן לשא פניהם, ואף אם יקרא להם הש"ץ אין כאן הפסקה דצורך תפלה הוא, ולנחמא דמלתא יקרא אחר שגמר תפלתו קדם רצה, שכנה"ג. עוד שם נגמס לומר שאין ניכ כ"א במקום שיש ס"ח ע"ש, והפרי"ח קחב דלניכ לא בעינן שיהיה שם ס"ח, אלא בכ"מ שמתפללין עשרה יש ניכ ושהכי נהוג ע"ש סעיף יו"ד וכ"כ ע"ת. מי שבא ואמר שהוא כהן, נאמן לשא את כפיו, רמ"א בא"ע סי' ג ס"א ועין מה שכתבתי שם: (3) אסור. עמ"א וט"ו וע"ת וב"ח ומקרי"ט ח"א סי' קמט ובית-יעקב סי' קכג, חוט-השני סי' יו, גנת-נרדים ח"א כלל א סי' יד, ובתשובת נדע אברקה ח"א סי' יא ונכס' אליה רבה קחב

משנה ברורה

א (א) אין וכו'. ודינו בכל דבר כמו שמבאר לעיל בסימן זה לענין קדישו. ועין שם במשנה ברורה סעיף-קטן לג מה שכתבנו בשם הפריימגדים דמתפקע לענין ישן אם מצטרף. יש אומרים דאין נשיאת-פנים אלא במקום שיש ספר-תורה, (ב) אבל רב אחרונים וכמעט כלם חולקים על זה. יש אומרים, דמי שבא ואמר כהן אני, נאמן לשא פניו, וכן המנהג [רמ"א בא"ע סימן ג ס"א בהג"ה]: (ב) מהמגנן. לפי שהפניהם גס-פן בכלל ברכה, מדקתיב "ואני אברכם", כלומר לפניהם; ואפלו אם רבם פהנים, גס-פן שפיר דמי, כיון דיש על-כ"פ פנים ישראל אחד שיענה אמן אחר הברכה-פהנים. ובית-ההנצח שקלה פהנים, עין לקמן בסעיף כה: (ג) ואין לזר. דקתיב "כה תברכו" וגו', אתם ולא זרים, ולא תבא מקבל עשה — עשה. ועין בב"ח שכתב דדוקא עם נשיאת-פנים, ואפלו אם לא ברך מתחלה "אשר קדשנו בקדשתו [של אהרן] וצוננו" וכו', אבל אם יברך ברכת פהנים בלא נשיאת-פנים אינו עובר בעשה; ומפריימגדים משמע דאסור יש בכל גוני. כתב בספר מגן-עבודים, דהא דאמרה תורה "אתם ולא זרים" אינו רק במתפנה לכונת המצוה, אבל אי לא מכוון כלל לכונת המצוה, רק שלא לעבר על דברי חבריו שחשבו שהוא כהן ואמרו לו עלה לדוכן, פשיטא דאין כאן אסור עשה כלל, עין שם. ונראה לי, דכל זה דוקא למאי דקאמא לן לעיל בסימן ס סעיף ד דמצות צריכות פנה, דאי לא הכי אינו מתר רק דוקא אם מכוון בפרוש שלא לשם מצוה, או שאינו מכוון כלל לברכה. ועין בבאור הלכה: (ד) אפלו וכו'. ורצה לומר, (3) אפלו אם נימא דעשה אינו עובר הו"ו כשמברך עם פהנים, דהמעוט "אתם ולא זרים" הוא רק כשמברך לבדו, אפלו הכי על-כ"פ פנים אסור משום הברכה שמברך בתחלה "אשר קדשנו" וכו' דהוי לבשלה, דרק לפניהם צותה התורה לברך את ישראל: (ה) בן העולה. אם לא משום ברכה לבשלה, שלפניהם צותה התורה לברך את ישראל [תוס' שם]: (ו) ואפשר דעם וכו'. ורצה לומר, בנה קאמר הר"י דאינו עובר בעשה רק משום אסור ברכה לבשלה. ודינא הסמימו האחרונים דאין לחלק בנה, ובכל גוני עובר בעשה: **ב** (ז) שאין בו אחד וכו'. פי לקמן בסימן זה מבאר הרבה דברים המעכבים לפנה לעלות לדוכן, יש מהן שהן מדאורייתא לכמה פוסקים ויש מהן שהן לכלי עלמא מדברבנן. ועין לקמה בסעיף-קטן יב: (ח) כעובר בשלש. והוא "כה תברכו", "אמור להם", "ישמו את שמ" וגו'. ומכל מקום עקר עשה אינו אלא אחת והוא "כה תברכו", שבאמרה בלשון צווי לברכה. כתבו הפוסקים, דנשיאת-פנים אין דוחה לאסור טמאה, והשעם, כי יש בה עשה ולא תעשה [לנפש לא ישמא, "קדשים יהיו"], ולכן (א) אפלו מת פתאום אחר ששכר אמר השליח-צבור "כהנים", דחל עליהם המצות-עשה דנשיאת-פנים, אפלו הכי צריכין לצאת מהן

שערי תשובה

[3] אסור. עכה"ט. ועין בספר הפלאה בכתבות שם שכתב בשם ספר חרדים שיש מצות עשה על הישראל שיתברך, וכיון שהוא זר עולה לדוכן אינו מתברך, כדאמר לקמן עם שאחרי הפהנים. ועין מ"ש ע"ז בשו"ת בית-אפרים חלק א"ח ובחלק אה"ע ועין בשו"ת נ"ב ח"א סימן נ"א פשוט דברי המג"א:

קדם שיגיע העבור לרצה, יכולים לעלות לדוכן לשא פניהם, ואף אם יקרא להם הש"ץ אין כאן הפסקה דצורך תפלה הוא, ולנחמא דמלתא יקרא אחר שגמר תפלתו קדם רצה, שכנה"ג. עוד שם נגמס לומר שאין ניכ כ"א במקום שיש ס"ח ע"ש, והפרי"ח קחב דלניכ לא בעינן שיהיה שם ס"ח, אלא בכ"מ שמתפללין עשרה יש ניכ ושהכי נהוג ע"ש סעיף יו"ד וכ"כ ע"ת. מי שבא ואמר שהוא כהן, נאמן לשא את כפיו, רמ"א בא"ע סי' ג ס"א ועין מה שכתבתי שם: (3) אסור. עמ"א וט"ו וע"ת וב"ח ומקרי"ט ח"א סי' קמט ובית-יעקב סי' קכג, חוט-השני סי' יו, גנת-נרדים ח"א כלל א סי' יד, ובתשובת נדע אברקה ח"א סי' יא ונכס' אליה רבה קחב

באור הלכה

כתב בספר חרדים: מצות עשה לברך כהן את ישראל, שאמרו "כה תברכו את בני ישראל", וישראל העומדים פנים כנגד פני הפהנים בשתיקה ומקנינים להם לקבל ברכתם כדבר ה', הם כולל המצוה, וכתב באור לשונו, והביאיהו האחרונים:

* אין נשיאת-פנים וכו'. השעם, משום דהוא דבר שבקדשה. והר"ן קחב דלא מקרי דבר שבקדשה כי אם קדיש וקדשה וברכו, ומה דצריך עשרה בנשיאת-פנים הוא משום דלפינן גזירה-שנה, דקתיב "כה תברכו את בני ישראל" וילחן פתיב "ונקדשתי בחוך בני ישראל": ואפלו לדירה, רק אסמכתא הוי ומדברבנן; פריימגדים, ועין בסמ"א אר"ם בריש קלל לב: * בפחות מעשרה. הוי אפלו אם בעת שהתחיל הש"ץ לחזר התפלה הוי עשרה בבית-ההנצח ואחר כך יצאו, דקאמא לן לעיל בסימן נה סעיף ב דגומרין כל התפלה, אפלו הכי אסור לשא פנים, שהוא ענין בפני עצמו, אלא שקבעוהו פהנים בתפלה. ואם התחילו הנשיאת-פנים בעשרה ויצאו מקצתם, גומרין: ר"ן במגלה, והובא בסימן נה בבית-יוסף, וכן כתב בשיורי נכנסת הגדולה, הובא בבאר היטב. וכתב עוד בשמו: כל שיש וכו' העבור ותשי"ץ יחד בקול רם וכו', באורו הוא על-פי מה שכתבנו לעיל בסימן קכד, בבאור הלכה דהוי המתחיל בלחש, בשם הפריימגדים, עין שם, ולכן לא העפיקו במשנה ברורה, דלפי מנהגנו לא שך האי דינא: * ואין לזר וכו'. עין בפריימגדים שהסכים לפרי חדש, דחלל שעולה לדוכן עובר בעשה כמו זר, ואפלו אם עלה יחד, ומי שהוא טמא או אנדרוגינוס לא יעלה לדוכן, ונראה לי דינא מביית-ההנצח קדם "רצה". * דן עובר בעשה. עין במשנה ברורה שכתבנו: ונראה לי דכל זה דוקא למאי דקאמא לן דמצות צריכות פנה וכו', ולכאוריהו לפי זה יש להמה על מנהג העולם שנהיגין לברך אחר לחברו, בין שהוא כהן או זר, בעת שמלנה אותו בלשון "וברכה" וגו', ואף דברכה כזו הוא שלא בשעת התפלה, וידוע הוא מה שאמא בירושלמי פרק ד תענית: לא מעינן נשיאת-פנים בלא תפלה, הלא זהו בודאי רק שתקנת רבנן דקבעוהו בתפלה, ומדאורייתא אינו תלוי בזה כלל; פני, דהלא תפלה גופא לרב הפוסקים הוא דברבנן; ואם-כן כיון דמדאורייתא יוצא בברכה בעלמא כשמברך אותם אפלו שלא בשעת תפלה, ועל זה אמרה התורה "אתם ולא זרים", הא"ף מתר לזר לברך אחר לחברו בלשון זה, ואם-כן לא יראה מונחה העולם להא דקאמא לן מצות צריכות פנה? ואולי יש לומר דטעם המנהג, משום דסבירא להו כה"כ דדוקא בקריסת ידים עובר הוי בעשה. אי נמי, כיון דתקנו רבנן שלא לשא פנים בלא תפלה, שוב מי שאמרו פוסקים אלו של ברכת-פהנים בלא תפלה, בין כהן בין ישראל, הוי כמכוון בפרוש שלא לקיים מצוה המצוה דברכה-פהנים: * אם היה בבית-ההנצח. לאפוקי אם היה אז חוץ לבית-ההנצח, כתב הר"ן דינא עובר אפלו אם יצא לו לעלות:

שער הציון

(6) עלת-תמיד ואלה זוטא ופרי חדש ומגן-עבודים: (3) כן איתא בדברי-מ"ה וכן משמע בבאור הגר"א שפירש להרמ"א כדברינו: (א) פריימגדים:

הלכות נשיאת פנים סימן קכח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ח]

אָפּלוּ הכי צריכין לצאת תָּכֵף תְּחוּצָה⁽¹³⁾ וכי, וְטַמְאָה קְדוֹ אֵינָה אֶלָּא מְדַרְבָּנָן⁽¹⁴⁾.

פעם שיאמרו לו, ואפילו אלף פעמים, אימתי יקיים את שאר המצוות ואימתי יעשה שאר צרכיו, והמאמר מרדכי (ס"ק ו) תמה על טעם זה, וכתב שקבלה היא ביד חז"ל, ואין צריך לבקש טעם לדבריהם.

ואם יש הרבה בתי כנסיות בעיר, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ג) שאין לכהן שכבר נשא כפיו, לעמוד בבית כנסת אחר בשעת נשיאת כפים שלא יאמרו שהוא פגום.

[משנ"ב שם]

דָּעַל כָּל פְּנִים עוֹשֶׂה מְצוּה⁽¹⁸⁾.

(18) ובמאמר מרדכי (ס"ק ו) ובמנחת חינוך (מצוה שעח אות א), דימו מצוה זו למצוות תפילין, שאף אם כבר הניחן פעם אחת ביום, וכבר יצא ידי חובתו, מימ חייב לברך כל פעם שלובשן [כמבואר בשו"ע לעיל (סי' כה ס"ב)].

ואם בפעם הראשונה שעלה היה לבדו, וכעת יש עמו כהן אחר, כתב הקצות השלחן (סי' כג בדה"ש ס"ק מז) שצריך להדר ולעלות פעם נוספת, כיון שיש הסוברים שבפעם הראשונה לא היה חיובו מן התורה, וכמו ששמענו במשנ"ב להלן (ס"ק כג).

[משנ"ב ס"ק יב]

אָפּלוּ פְּסוּלִים דְּרַבָּנָן, אֵין צְרִיכִין לְצֵאת לַחוּץ⁽¹⁹⁾.

(19) ובשעת העלייה לדוכן, כתב בביה"ל להלן (ס"ל ד"ה מי שיש לו מום) שבעלי מומים אף שמומם ניכר, יתכן שטוב יותר שיצאו לחוץ, כיון שאין כל העולם יודעים את הדין שפסולים הם לדוכן, ויאמרו עליהם שהם חללים.

[ביה"ל ד"ה אינם חוצים]

לא שפיר לְמַעַבְדֵי הכי שְׂבִיטֵל מְצוֹת עֲשֶׂה פְּחָנָם⁽²⁰⁾.

(20) וכהן הנמצא בבית הכנסת ואינו רוצה לשאת את כפיו, כתב הפמ"ג (משב"ז סוף הסימן ד"ה וכהן) שמכים אותו עד שתצא נפשו כדי שישא את כפיו, ואם עבר ולא עשה כן, מכים אותו מכת מדרות.

וכהן המסרב לישא כפיו בלי שום סיבה, ויוצא לחוץ לפני שקראוהו לעלות, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' כז) שאם עושה זאת בקביעות, ראוי לגעור בו בנויפה, אבל לקונסו מזכויות הכהונה, כגון לדחותו לגמרי מעליית הכהן, ולתת עלייתו [כשאין שם כהן מלבדו] לישראל, אין בכוחו היום. וסיים שם, שכמוכן הרשות נתונה לכל רב במקומו, לקנסו כפי ראות עיניו, ובפרט להקדים כהן אחר לפני כהן זה.

(13) ואף אם נודע להם באמצע הברכה, כתב החיי אדם (ככלל לב ס"ט) שלא ימתינו אלא יצאו מיד.

(14) שכיון שהכהן נמצא בחדר שהמת עתיד לצאת דרך שם, כגון שבת הכנסת חיצינו והבית שהמת בו הוא פנימי, יש בזה איסור טומאה מדרבנן, מדין 'סוף טומאה לצאת' [כמבואר בש"ך יו"ד סי' שעב ס"ק ב].

ואם שליח הצבור הוא כהן, ובאמצע התפילה נודע שנמצא מת בבתים הסמוכים, כתב לעיל (סי' קבו ס"ק יא) שכיון שהטומאה באופן זה אינה אלא מדרבנן, אין צריך להודיע לו עד שיגמור תפילתו. אולם אם נודע לו, כתב בביאור הלכה שם (ד"ה ואם) שנחלקו הפוסקים אם צריך להפסיק תפילתו ולצאת.

[משנ"ב ס"ק טו]

וְהָאֵלֶּיהָ רָכָה הַבַּיִת בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מִהַר"ם מִינְיָן שְׂמַסְתַּפֵּק בְּנֶה⁽¹⁵⁾.

(15) ואם עומד באמצע התפילה, שיש הסוברים שאם אמרו לו לעלות מחויב להפסיק את תפילתו ולעלות לדוכן [כמבואר להלן (ס"ק ק)], כתב שם שמחויב בזה רק אם עקר את רגליו מעט בירצה, אבל אם לא עקר את רגליו אינו ראוי לעלות.

[משנ"ב ס"ק יא]

הִיָּנוּ אֵי אֶתְרַמִּי לֵה צְבוּרָא אֶתְרִינָא⁽¹⁶⁾, וְהַטַּעַם, פִּינּוֹן שְׂכָכָר קִיָּם מְצוּהָ זוֹ בְּיוֹם זֶה לֹא חִיבְתוּ הַתּוֹרָה יוֹתֵר⁽¹⁷⁾.

(16) ואף לענין נשיאת כפים בתפילת מוסף באותו ציבור בו כבר נשא כפיו בשחרית, כתב לקמן (שעה"צ ס"ק פא) שאין עליו חיוב מן התורה לישא כפיו שנית.

ובאופן שצריך השי"ץ לחזור שנית על תפילתו, כתבו בשו"ת הר צבי (ארו"ח ח"א סי' סא) ובקצות השלחן (סי' כג סמ"ז) שלא ישאו הכהנים שוב את כפיהם. והוסיף בקצות השלחן (שם) שמ"מ בפעם השניה יאמר השי"ץ 'אלוקינו ואלוקי אבותינו', שהוא מסדר התפילה. מאידך, דעת הא"א (בוטשאטש, סי' קכו) והגרי"ש אלישיב (נשיאת כפים כהלכתה פ"ז הע' מב) שכשחזר השי"ץ תפילתו מחמת שלא יצא ידי חובתו, ישאו הכהנים כפיהם שנית בברכה [אולם כשלא אמר יעלה ויבא, דעת הגרי"ש אלישיב שלא יחזרו הכהנים וישאו כפיהם, כיון שיצא הציבור ידי עיקר חובת חזרת השי"ץ (תפילה כהלכתה פ"ג הע' קפד)].

(17) ובטעם הדבר הוסיף הלבוש (ג), שאם היה חייב לעלות בכל

המשך מעמוד קודם

והביא בזה מחלוקת הראשונים.

(12) וכן לענין מי שרגיל לספור ספירת העומר בזמנה, ואירע שאמר לחבירו מהו יום הספירה בבין השמשות, כתב לקמן (סי' תפט ס"ד ד"ה שאם) שיש לדון מטעם זה שחייב שוב לחזור ולספור בברכה, שכיון שרגיל לספור בזמנה, הרי הוא כמכוון במפורש שלא לצאת ידי חובתו בזה.

בעין יפה, כמבואר בפסוק (שם כז, כג), והוסיף שכן היה מנהג אביו החכם צבי.

וכהן שהוסיף ברכה מדעתו ובלא נשיאת כפים, הסתפק הביה"ל להלן (סכ"ז ד"ה ואם הוסיף), אם עובר בזה משום 'בל תוסיף', או שכיון שנשיאת כפיים היא מהדברים המעכבים את המצוה [כמבואר בשו"ע להלן סי"ד] אין בזה משום 'בל תוסיף',